

Verslag van de Adviescommissie grondrechten en functie-uitoefening ambtenaren over het verslagjaar 2017

Verslag van werkzaamheden

1. Inleiding

Bij Koninklijk Besluit van 13 oktober 1992, Staatsblad 1992, 565, werd de Adviescommissie grondrechten en functie-uitoefening ambtenaren in het leven geroepen. Deze commissie kreeg enerzijds tot taak het bevoegd gezag van advies te dienen over het voornemen een disciplinaire straf op te leggen als bedoeld in artikel 82a van het Algemeen Rijksambtenarenreglement (hierna: ARAR), artikel 117a van het Ambtenarenreglement Staten-Generaal (hierna: ARSG) of artikel 55a van het Arbeidsovereenkomstenbesluit (hierna: AOB). Deze artikelen betreffen het opleggen van een disciplinaire straf wegens het openbaren van gedachten of gevoelens of de uitoefening van het recht tot vereniging, tot vergadering en tot betoging in strijd met het bepaalde in artikel 125a, eerste lid, van de Ambtenarenwet. De bevoegdheid tot advisering over voornemens om vanwege de overtreding van deze bepaling een disciplinaire straf op te leggen, is naderhand uitgebreid tot de sectoren Politie en Defensie. Voor deze sectoren is deze bevoegdheid respectievelijk neergelegd in artikel 80 van het Besluit algemene rechtspositie politie en artikel 102 van het Burgerlijk Ambtenaren Reglement Defensie (BARD).

Anderzijds heeft de commissie tot taak de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties te adviseren op grond van artikel 97b van het ARAR en artikel 128 van het ARSG. Hierbij gaat het om voorgenomen ontslagen van ambtenaren die uit een vertrouwensfunctie moesten worden ontheven vanwege de intrekking van hun verklaring van geen bezwaar. Ingevolge artikel 120 van het BARD moeten ook voornemens om burgerlijke ambtenaren van het ministerie van Defensie om de zojuist genoemde reden te ontslaan, ter advisering worden voorgelegd aan de commissie.

2. Samenstelling van de commissie en bezetting van het secretariaat in 2016

Met ingang van 1 februari 2017 zijn voor de duur van vier jaar herbenoemd als lid van de commissie:

de heer prof. mr. M.J. Cohen als lid, tevens voorzitter;
de heer prof. mr. A.W. Heringa als lid, tevens plaatsvervangend voorzitter;
mevrouw mr. dr. L.A. van Noorloos als lid;
mevrouw E.L. Snoeij als lid;
de heer dr. J.S. Timmer als lid met een bijzondere deskundigheid in politieaangelegenheden.

In het verslagjaar heeft de heer mr. dr. C.F. Sparrius gefungeerd als secretaris van de commissie en is mevrouw mr. L.G. Busschers benoemd als plaatsvervangend secretaris. Mevrouw I. Haagensen en mevrouw P. IJspelder zijn in het verslagjaar opgetreden als administratief-juridisch medewerker.

3. Behandeling van adviesaanvragen en overige activiteiten van commissie en secretaris in 2017.

In het verslagjaar heeft de commissie twee adviezen uitgebracht. Deze beide adviezen betreffen voorgenomen ontslagen van vertrouwensfunctionarissen die uit hun functie zijn ontheven vanwege de intrekking van hun verklaring van geen bezwaar. Een van deze adviezen betreft een burgerlijke ambtenaar van het ministerie van Defensie, het andere advies heeft betrekking op een ambtenaar van de AIVD.

Verder heeft de commissie in het verslagjaar ter gelegenheid van haar 25-jarig bestaan een symposium georganiseerd. Dit symposium vond plaats op 17 november 2017 en handelde over twee actuele onderwerpen: de toekomst van de commissie en haar werkzaamheden na de normalisering van de rechtspositie van ambtenaren en de rol van (sociale) media bij de uitoefening van hun vrijheid van meningsuiting door ambtenaren. Het eerstgenoemde onderwerp werd ingeleid door prof. dr. Alexander De Becker, onderzoekhoogleraar aan de rechtenfaculteit van de Universiteit Gent en voormalig bijzonder hoogleraar op de Ien Dalesleerstoel aan de Universiteit Leiden. Hij wees op het blijvende belang van de expertise van de AGFA, niet alleen in de sectoren Defensie en Politie waarop de normalisering niet van toepassing is, maar ook in de sector Rijk. Volgens hem zou de AGFA de burgerlijke rechter kunnen ondersteunen bij de opbouw van expertise voor de beoordeling van disciplinaire straffen van ambtenaren.

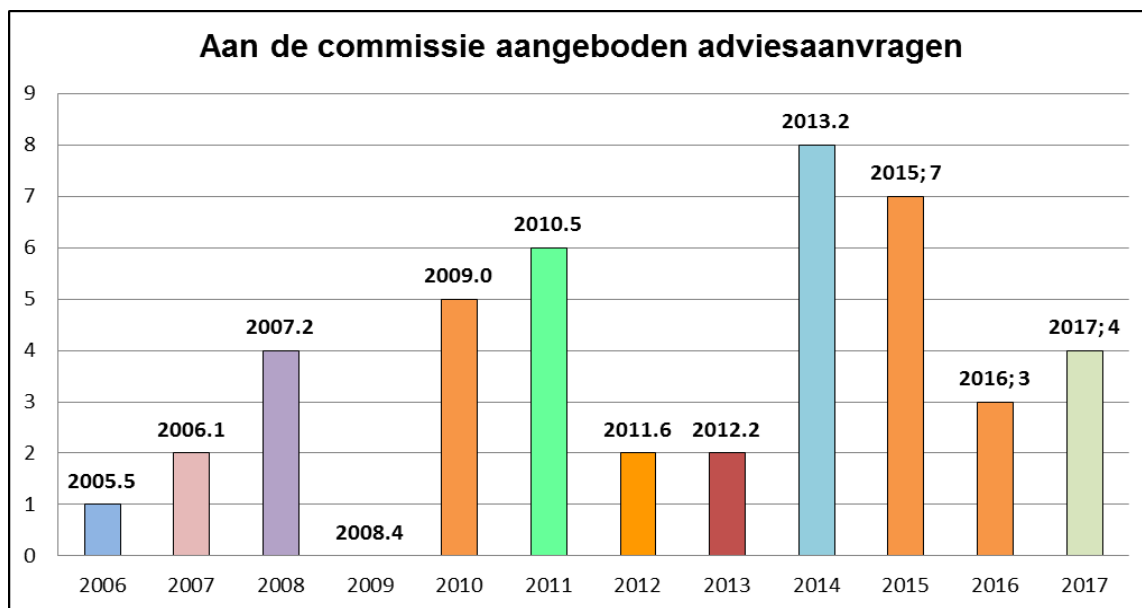
Verslag van de Adviescommissie grondrechten en functie-uitoefening ambtenaren over het verslagjaar 2017

De *NRC*-journalist Mark Kranenburg belichtte vervolgens de rol van (sociale) media bij de meningsuiting van ambtenaren. Hij toonde aan hoe de (sociale) media de vrijheid van meningsuiting van ambtenaren beïnvloeden en achtte het in dit kader niet toevallig dat recente adviezen van de AGFA handelen over een ambtenaar die op Twitter een ongelukkige uitlating had gedaan over IS en over een ambtenaar op wiens Facebookaccount een vriend beledigende opmerkingen had geplaatst over parkeercontroleurs. Het betoog van Mark Kranenburg eindigde met de stelling dat een ambtenaar de grenzen van zijn vrijheid van meningsuiting in eigen (sociale) media geheel zelf moet kunnen bepalen. Deze stelling leidde tot een levendige discussie over de dilemma's die ambtenaren ervaren bij het uiten van meningen, in het bijzonder in het kader van nevenactiviteiten in de politiek en in de vakbeweging. Vooral vanwege deze gedachtewisseling, die de kern van de zaak raakte, ziet de commissie terug op een geslaagd symposium.

Ten slotte ontving de commissie in het verslagjaar van de voorzitter van de Sectorcommissie overleg rijksperoneel een positieve reactie op haar toezegging om haar werkzaamheden in elk geval voort te zetten tot 1 januari 2020 of zoveel later als de Wet normalisering rechtspositie ambtenaren in werking treedt. Inmiddels heeft de commissie ook de bezinning op haar toekomst na 1 januari 2020 ter hand genomen. In 2018 hoopt zij deze bezinning te kunnen voortzetten in een dialoog met de sociale partners.

4. Aantallen adviesaanvragen over de jaren 2005 tot en met 2017

Het aantal adviesaanvragen dat per jaar wordt aangeboden aan de commissie, fluctueert sterk. Na een abrupte daling in 2006 vertoonde het aantal adviesaanvragen vanaf 2007 een stijgende lijn met een onderbreking in 2009, in welk jaar geen enkele adviesaanvraag is ingediend. In 2012 en 2013 is de stijgende lijn van het aantal adviesaanvragen niet voortgezet. In deze beide jaren zijn twee adviesaanvragen ingediend. In 2014 is het aantal bij de commissie ingediende adviesaanvragen verviervoudigd tot acht. In 2015 is dit aantal weer verminderd tot zeven en in 2016 is dit aantal verder verminderd tot drie. In 2017 deed zich weer een lichte stijging voor tot vier adviesaanvragen. Naast de twee adviesaanvragen die hebben geleid tot de in de vorige paragraaf besproken adviezen betreft het hier een tweede adviesaanvraag van het ministerie van Defensie over een voorgenomen ontslag van een burgerlijke ambtenaar vanwege de intrekking van zijn verklaring van geen bezwaar en een adviesaanvraag van het Nederlands Forensisch Instituut over een voorgenomen schriftelijke berisping van een ambtenaar vanwege een meningsuiting. Eerstgenoemde adviesaanvraag wordt in februari 2018 behandeld; laatstgenoemde adviesaanvraag is in december 2017 ingetrokken.

Verslag van de Adviescommissie grondrechten en functie-uitoefening ambtenaren
over het verslagjaar 2017

Den Haag, 12 februari 2018,

prof. mr. M.J. Cohen,
voorzitter